

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Філологічний факультет
Кафедра германської філології

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014.02 Середня освіта. (Мова і література (англійська))

ОП: Англійська та друга іноземна мова (німецька)

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ: доцент кафедри германської філології, доктор філософії в галузі освіти Баркасі В.В., викладач кафедри германської філології Нікіфорчук С.С..

РЕЦЕНЗЕНТ: доктор педагогічних наук, професор, кафедри західних та східних мов та методики їх навчання Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського, Т.М. Яблонська

Програму схвалено на засіданні кафедри германської філології
Протокол від «26» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри германської філології (Філіпп`єва Т.І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

Голова навчально-методичної комісії (Дем`яненко О.Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «31» серпня 2022 року № 11

Голова навчально-методичної комісії університету

Анотація

У процесі вивчення дисципліни «Лексикологія» розглядаються проблеми лінгвістичної підготовки вчителя іноземних мов; у студентів формується цілісне уявлення про одну з найважливіших частин лінгвістики – лексикологію; вони знайомляться з основними категоріями лексикології, особливостями лексики в її історичному розвитку і сучасному функціонуванні; висвітлюються специфічні властивості лексичної системи англійської мови у порівнянні з лексичною системою української мови; досліджуються шляхи збагачення словникового складу англійської мови, проблеми словотворення, особливості розвитку лексикографії; студенти знайомляться з різноманітними типами одномовних, двомовних та багатомовних словників; окреслюється необхідність формування у студента вміння працювати самостійно, розвивати потреби у самоосвіті (розвиваються пізнавальна та комунікативна функції мислення, здібності до таких логічних операцій як аналіз, синтез, співставлення); характеризується технологія організації самостійної роботи учнів та їх практичної підготовки. У центрі уваги вивчення лексикології англійської мови передбачається системний характер лексичних явищ, їх тісний зв'язок та взаємозумовленість із граматичною будовою мови, семантика лексики і семантика граматики, теорія опозицій у вивченні лексики, використання дистрибутивного і трансформативного аналізу.

Ключові слова: лінгвістична підготовка, категорія, лексична система, словниковий склад, словотворення, лексикографія, семантика лексики.

Summary

In the process of Lexicology study the problems of linguistic training of foreign language teachers are considered; students form a holistic view of one of the most important parts of linguistics - lexicology; they get acquainted with the main categories of lexicology, features of vocabulary in its historical development and modern functioning; specific properties of the lexical system of the English language in comparison with the lexical system of the Ukrainian language are covered; the ways of enriching the vocabulary of the English language, the problems of word formation, the peculiarities of the development of lexicography are studied; students get acquainted with various types of monolingual, bilingual and multilingual dictionaries; the necessity to form the student's ability to self-work, to develop their needs for self-education (developing cognitive and communicative functions of thinking, the ability to such logical operations as analysis, synthesis, comparison) is outlined; the technology of organizing students' self-work is characterized. The study of English lexicology focuses on the systemic nature of lexical phenomena, their close connection and interdependence with the grammatical structure of the language, semantics of the vocabulary and grammar, the opposition theory in vocabulary study, the use of distributive and transformative analysis.

Key words: linguistic training, categories, lexical system, vocabulary, word formation, lexicography, semantics of vocabulary.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Лексикологія” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів 014.02 Середня освіта. Мова і література. ОП: Мова і література (англійська та друга іноземна мова).

Предметом вивчення виступають лексичні особливості англійської мови.

Міждисциплінарні зв'язки: пов'язані із вивченням вступу до мовознавства, історії мови, лексики, фонетики, граматики, стилістики, зарубіжної літератури та історії англійської мови.

1. Метою курсу є оволодінні студентами системою знань з лексикології як мовознавчої дисципліни, зокрема: про словниковий склад як мовну підсистему, соціолінгвістичні та стилістичні ознаки лексичних одиниць; про розвиток та збагачення словникового складу англійської мови з точки зору семантики, словотвору, запозичення, про специфіку англійської фразеології.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розвиток у студентів навичок аналізувати та узагальнювати найбільш важливі та актуальні явища словникового складу англійської мови;
- розвиток навичок реферування наукової лінгвістичної літератури;
- розвиток навичок лексикологічного аналізу тексту.

Передумови для вивчення дисципліни: курс тісно пов'язаний із практичним курсом основної іноземної мови, практичною граматиною, практичною фонетикою, а також із теоретичними лінгвістичними дисциплінами, які студент засвоїв на попередніх курсах навчання. попередніх курсах (вступ до мовознавства, історія мови, лінгвокраїнознавство, зарубіжна література).

Навчальна дисципліна складається з 5-ти кредитів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: збирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, впорядковувати, класифікувати, систематизувати, критично аналізувати й інтерпретувати її та застосовувати дані.

ПРН 3. Організовувати процес свого подальшого навчання й самоосвіти із значним ступенем автономності.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості мистецтва слова, історію англійської мови і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності вчителя іноземних мов.

ПРН 11. Аналізувати структурні одиниці рідної та іноземних мов, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 19. Критично оцінювати власну навчальну та професійно-дослідницьку діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 4. Здатність бути критичним, самокритичним і відповідальним за вироблення та ухвалення рішень.

ЗК 5. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання і аналізу інформації дотримуючись норм академічної доброчесності.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології у різних сферах життя.

ЗК 11. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

II. Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 3. Здатність формувати в учнів іншомовну комунікативну компетентність, використовуючи традиційні і новітні теорії, принципи, напрямки, методи і технології в галузях лінгвістики, педагогіки, психології та методики навчання іноземних мов.

ФК 4. Здатність ефективно використовувати основну та другу іноземну мови в усній та письмовій формах, у різних функціональних стилях (офіційному, неофіційному, нейтральному) з метою здійснення комунікативної діяльності у навчальній і професійній сферах.

ФК 5. Здатність планувати, організовувати, здійснювати прикладне наукове мікродослідження за фахом на науково-методологічних та етично-правових засадах, систематизувати, аналізувати, інтерпретувати та доносити до фахівців і нефахівців його результати.

ФК 6. Здатність вільно оперувати спеціальною фаховою термінологією для розв'язання навчальних і професійних завдань.

ФК 9. Здатність критично оцінювати свої знання, організовувати та керувати власним професійним розвитком і своїх колег у сфері вивчення та навчання іноземних мов.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Лексикологія як розділ науки про мову.

Лекція 1. Основні поняття лексикології.

Тема 1. Лексикології і її взаємозв'язок з іншими науками. Головні поняття лексикології.

Лекція 2. Афіксація.

Тема 2. Суфіксація як продуктивні способи словотворення в сучасній англійській мові.

Тема 3. Префіксація як продуктивні способи словотворення в сучасній англійській мові.

Тема 4. Префіксація як продуктивні способи словотворення в сучасній англійській мові.

Кредит 2. Словотворення.

Лекція 3. Словотворення. Продуктивні способи словотворення.

Тема 5. Словоскладання, конверсія як продуктивні способи словотворення в сучасній англійській мові.

Тема 6. Аббревіація як продуктивний спосіб словотворення в сучасній англійській мові.

Лекція 4. Словотворення. Непродуктивні способи словотворення.

Тема 7. Непродуктивні способи словотворення.

Тема 8. Непродуктивні способи словотворення.

Кредит 3. Запозичення.

Лекція 5. Запозичення в англійській мові.

Лекція 6. Запозичення в англійській мові.

Тема 9. Запозичення та їх класифікація.

Тема 10. Історія запозичень з різних мов.

Тема 11. Українські запозичення.

Кредит 4. Лексичне значення слів.

Лекція 7. Основні типи лексичних значень.

Тема 12. Лексичне значення слів. Основні типи лексичних значень.

Тема 13. Омонімія, полісемія в англійській мові. Синоніми та антоніми.

Лекція 8. Архаїзми та неологізми в англійській мові.

Тема 14. Класифікація слів за історичним принципом.

Тема 15. Класифікація слів за історичним принципом

Кредит 5. Варіанти англійської мови.

Лекція 9. Американський варіант англійської мови.

Тема 16. Варіанти англійської мови.

Тема 17. Причини мовних відмінностей в США і Великобританії.

3. Рекомендована література

Базова

1. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов (посібник для перекладацьких відділень вузів). – Вінниця: Нова книга, 2003. – 160 с.
2. Гороть Є.І., Гончарук С. В., Малімон Л. К., Рогатюк А. Є., Рогач О. О. Теоретична й практична лексикологія сучасної англійської мови. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. 340 с.
3. Гороть Є. І., Малімон Л. К. Fundamentals of Modern English Lexicology. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 268 с
4. Єфремова Н. В., Павлюк А. Б., Шелудченко С. Б., Бойчук В. М. English Lexicology : Teaching Aid for Part-time Students. Луцьк : ВежаДрук, 2019. 60 с. 5. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця, 2001. 117 с.
6. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. Вінниця: Нова книга, 2007. 528 с.
7. Jackson Howard, Etienne Zé Amvela. Words, Meaning and Vocabulary : An Introduction to Modern English Lexicology. A&C Black, 2000. 224 p.
12. Jackson Howard. Lexicography : An Introduction. L., N. Y. : Routledge, 2002. 141 p
8. Lipka Leonhard. An Outline of English Lexicology. Max Niemeyer Verlag, 1990. 223 p.
9. Potiatynuk Uliana. All About words : An introduction to Modern English Lexicology 1 : навч.-метод. посібник. Львів : ПАІС, 2014. 362 с.

Допоміжна

1. Баркасі В.В., Каленюк С.О., Коваленко О.В. Словник лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів. – Словник/За ред. С.О.Каленюк. –Миколаїв, МНУ ім. В.О.Сухомлинського, 2017. – 123 с.
2. Баркасі В.В., Мороз Т.О., Нікіфорчук С.С. Лексикологія (для змішаної форми навчання): навчально-методичний посібник / В. В. Баркасі, Т. О. Мороз, С. С. Нікіфорчук. – Миколаїв: Видавець Румянцева Г. В., 2022. – 211 с.
3. Бистров Я. В. English Lexicology at the Seminars. Івано-Франківськ, 2010. 43 с..
4. Зацный Ю. А., Бутов В. Н. Новая общественно-политическая лексика и фразеология английского языка. Запорожье : ЗГУ, 2000. 200 с.
5. Єнієєва С.М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови. Запоріжжя : ЗНУ, 2006. 303 с.
6. Левицкий В. В. Семасиология : монографія для молодых исследователей. Винница : Нова Книга, 2012. 680.
7. Bussmann H. Routledge Dictionary of Language and Linguistics. L., N.Y. : Routledge, 2006. 1335 p.
8. Crystal D. Words, Words, Words. Oxford : Oxford University Press, 2007. 224 p.
9. Ganetska L.V. Lexi-Maker : Modern English Lexicology in Tables, Figures and Exercises. Київ : Ленвіт, 2004. 96с.
10. Phraseology and Culture in English /ed. P. Skandera. N.Y., L. : Routledge, 2007. 524 p.
11. Selmistraitis Linas. Seminars in English Lexicology. Semantics. Teaching aid for student of English Philology. Vilnius : Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2011. 72 pю

4. Інформаційні ресурси

1. <http://rukni.net/query/1220463-lexicology-dictionary/>

2. <http://encyclopedia69.com/eng/d/lexicology/lexicology.htm>
3. <http://slovar.baulex.ru/search-1/%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3>
4. <http://studall.org/all2-36951.html>

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання здійснюється за поточними результатами успішності студентів, результатами заліку та екзамену.

6. Засоби діагностики успішності навчання

Діагностика успішності навчання студентів здійснюється за такими формами: усні – бесіда, аналіз виступу студента на практичному чи семінарському занятті, пояснення до виконаного завдання або окремих його розділів, усні повідомлення студентів, відповіді на запитання викладача під час аудиторних занять; письмові – контрольні роботи студентів, самостійна робота, індивідуальні завдання, домашні завдання, конспекти, повідомлення, реферати, з використанням комп'ютерних тестів.

Діагностика успішності навчання студентів під час проведення лекційних занять визначається: виконанням письмових контрольних робіт, тестових завдань; практичних занять визначається: усним опитуванням з теми заняття; розв'язанням практичних завдань, виконанням вправ, письмових контрольних робіт тощо.